

Kurkijokelainen

Kurkijokelaisen, hiitolalaisen ja karjalaisen hengen vaalija ja ajankohtaisten kysymysten selvittäjä

Nro 48 • Perjantaina 3. joulukuuta 2004

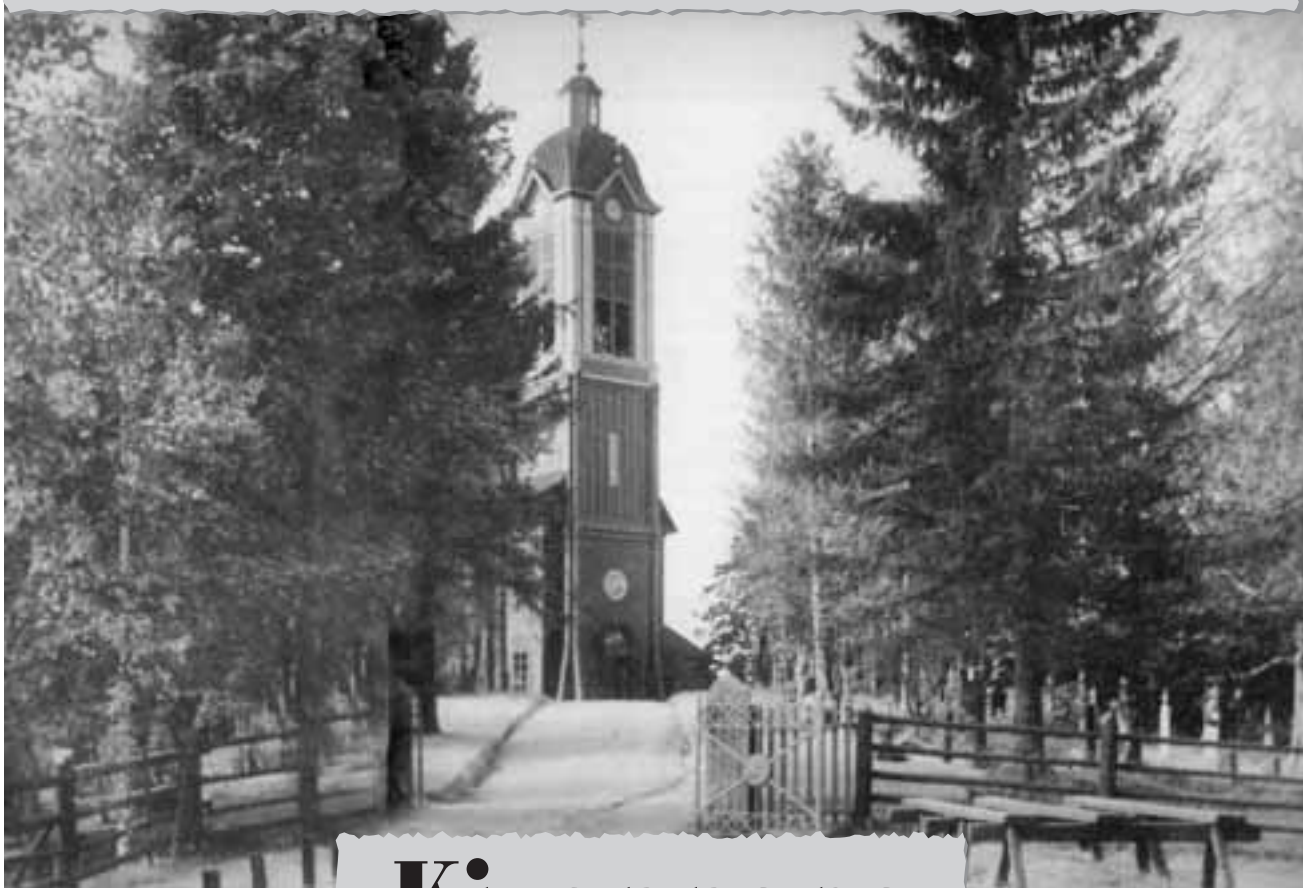
55. VUOSIKERTA

Irtonumerohinta 1 €

Ole ystävällinen ja nosta katseesi tämän lehden vasempaan ylänurkkaan. Siellä on osoitteesi. Tarkistathan, että se on oikein ja täydellinen.

Viime aikoina muutammat lukijamme eivät ole saaneet lehteään. Olemme huomanneet, että osoitteissa on virheitä ja puutteita. Monista puuttuu lähiosoite kokonaan tai se on epätarkka. Samalla kun kerrot oikean osoitteesi, voit myös äänestää suurinta kurkijokelaista ja jättää joulutervehdyksesi 17.12. julkaistavaan joulunumeroomme.

Vaienneet temppelit ja hiljentyneet kirkkokummut

Kivennapa

Kivennavan tiedetään kuuluneen keskiajalla Pyhänristin eli Muolaan pitäjään, josta se lieene eronnut vuoden 1445 tienoilla. Sen ensimmäinen kirkko tuhoutui 1495, jolloin venäläiset raikasivat Kannaksen rajapitäjiä.. 1600-luvulla rakennettiin kolmas kirkko Hanskasuonmäelle, ja siitä lähtien tämä kumpu on ollut Kivennavan kirkkomäki. Talvisodan tuhoama kahtamoiskirkko oli jo seurakunnan kuudes temppeli.

Kirkon vierestä saivat paikkansa myös siviili- ja sankarihaudat.

Kivennavalla oli myös ortodoksista seurakuntaelämää. Raivolassa oli yksi Terijoen seurakunnan kirkkoista ja Lintulassa kirkkokunnan naisluostari pyhäköineen.

Kivennavan seurakunnan rakentama kuudes kirkko valmistui kummulleen vuosina 1804-08, siis Suomen sodan rauhattomiin aikoihin. Sen sisämaalauksia viimeisteltiin vielä uudella vuosikymmenellä, ja se vihittiin Pyhän Pietarin nimikkokirkoksi 11.7..1812.

Kookkaan puukirkon suunnittelijaksi ja rakentajaksi arvellaan joko savitai-palelaista Matti Salosta yksinään tai isänsä Juhanan kanssa. Siinä oli paljon Sa-

lostien kirvesmiessuvun käsialaa: vankka kaksoisristikirkko eli kahtamoinen, aumatut katot, ristikeskuksen päällä lanterniinin kupu, ristivarsien päissä eteiset ja sakasti. Korkean rakennuksen seiniä jäseniti kaksi ikkunakerrosta.

Kirkolla oli vuodesta 1828 Taavetti Rahikaisen rakentama kaunis kellotapuli, mutta kun salama syytytti sen tuhoisaan tuleen, se korvattiin 1904 kuorin vastaisen ristivarren päähän rakennetulla erityyillisellä tornilla. Tornissa oli kaksi suurta teräskelloa sekä pienempi papinkello. Tornin liittäminen kirkkoon rikkoi sen aidon kahtamoistyylin.

Kirkkoon mahtui 2 700 henkeä

Kivennavan kirkon ristivarsien harjalla oli neljä pientä lanterniinia, lyhtyä, jotka tekivät siitä hieman ortodoksikirkon tyyliä. Sisätiloiltaan se kuitenkin oli rehti Itä-Suomen luterilaisten kirkko. Kirkkosalin permannon penkkeihin mahtui 1 200 ja seisomapaikoille 900 henkeä sekä lehtereille vielä 600 henkeä -

siis 2700 sanankuulijaa.

Seurakuntalaisten ympärillä ja yläpuolella oli avara ja rikkaasti koristeltu temppeli. Kattoa koristivat keskustan ja ristivarsien paneloidut puuholvit ja kuvat sekä sidehirret. Seinät paneloitiin ja maalattiin vuonna 1819. Kirkossa oli runsaasti maalauksia.

Pietarinsaksalainen kirkkomaalari Mäller oli vuonna 1811 maalannut lehterin kaiteisiin 33 kuvaa, jotka esittivät Raamatun kertomuksia maailman luomisesta ehtoollisen asettamiseen ja Jumalan karitsaan, joka pois ottaa maailman synnit. Hän lieene maalannut myös alttaritaulun ja sen yläpuolelle ristiinnaulitun kuvan. Rouva Viodolfa Ahrenberg uudisti myöhemmin alttaritaulun, jonka aiheena oli Kristuksen ylösnousemus. Vuonna 1887 hankituissa uruissa oli 16 äänikertaa.

Kirkon palosta tasan 65 vuotta

Kivennavan arvokas kirkko sytytettiin talvisodan toisena sotapäivänä 1.12.1939 tuleen, ja se paloi perustuksiaan myöten.

Sen ehtoollisvälineet ja kirkkotekstillit pelastettiin ainakin pääosin, ja ne on luovutettu Hollolan, Tuuloksen ja Pälkäneen seurakunnille.

Jatkosodassa kenraalimajuri Aaro Pajarin johtama divisioona valtasi Kivennavan. Pajarin johdolla hänen miehensä rakensivat Kivennavan Linnamäelle, pappilan alueelle 500 seurakuntalaista saliinsa mahduttavan hirsikirkon, jonka piispa Ilmari Salomies vihki 26.9.1943. Kirkon suunnitteli arkkitehti Matti Lampén.

Kenraalimajuri Pajarin sanotaan perustelleen kirkon rakentamistarpeen näin: "Sotilaiden, kotiin palanneiden siirtolaisten ja oman uskon vahvistamiseksi". Rakennustyön rahoittivat osaksi sotilaat itse, osaksi Kirkkoja Karjalaan -yhdistys. Tämä Pajarin kirkoksi sanottu rakennus oli ainoa jatkosodan aikana Karjalaan rakennettu luterilainen kirkko. Sen toimintakausi jäi lyhyeksi: se tuhoutui jo 13.6.1944.

Ikuisuuden portti

Kivennapalaiset solmivat yhteyden kotiseutunsa nykyasukkaisiin vuonna 1990. Kivennavan, nykyisen Pervomaiskojen, johto

ja asukkaat halusivat tietoa kotiseutunsa menneisyydestä ja olivat valmiit yhteistyöhön kivennapalaisten kanssa.

Ensimmäisellä retkellään kivennapalaiset laskivat seppeleen sankarivainajensa viimeiselle leposijalle, mikä oli ensiaskel kirkonmäen arvon palautukseksi. Seuraavana juhannuksena pervomaiskojelaiset jo järjestivät juhlan kivennapalaisille. Silloin alettiin myös suunnitella hautausmaiden kunnostamista. Isännät ehdottivat juhlanan raskasta muistomerkkiä, mutta kivennapalaiset pitivät parempana omaa ehdotustaan, Kauko Iloksen suunnittelemaa Ikuisuuden porttia. Sen kiviosat veistettiin Pietarissa ja perustan rakensivat paikkakunnan miehet. Ikuisuuden portti -muistomerkki paljastettiin Kivennavan kirkonmäellä 31.7.1993.

Kolmannella kotiseuturetkellään lokakuussa 1995 kivennapalaiset määrittivät kuudennen kirkkonsa tarkan sijainnin ja merkitsivät sen maastoon nurkkakivillä. Samalla retkellä he määrittivät myös 152 sotilaan ja kolmen lotan viimeisen leposijan alueen. Se oli jo saman vuoden alkupuolella vahvistettu historialliseksi muistomerkkialueeksi, jolla on toimenpide- ja rakennuskielto.

Heinäkuussa 1997 Kivennavan pitäjäseuralaiset siistivät sankarihaudan ympäristöä, merkitsivät hautausmaiden nurkkapistet sekä istuttivat kirkonmäen kaunistukseksi kymmeniä vaahteroita ja kuusia. He jatkoivat työtä syksyllä 1998, jolloin he toivat kirkonmäelle hiotun karttakilven opastamaan kulkijoita

Sisäsiyuilla TÄNÄÄN

Itsenäisyyspäivänä 1941 3
Pentti Tirkkonen 1920-2004 4
Kalksalo-seura Mäntsälässä 5
Ritva Rastaan olkityöt 6
Säätiön luottamushenkilöt 7
Kanadansuomalaiset 8

Päätoimittaja tarjoaa

joulukohvit perjantaina 10.12.

noin klo 10-12 Kurkijokelaisen

toimituksessa, Vesikoskenkatu 13 as 21.

Kohvin tai teen juonnin lomassa voi äänestää suurinta kurkijokelaista ja vaikkapa jättää joulutervehdyksensä lehteemme (à 5 eur.). Muutkin asiat hoituvat.

Kivennavan kuudennen kirkon kehälle, sankarihaudoille, vaahterakujalle ja Ikuisuuden portille.

Kivennavan ortodoksinen seurakuntaelämä

Raivolana kylään perusti kreivi Peter Soltikov rautaruukin ja toi sen työntekijöiksi maaorjiaan. Pitsihuviloiden ja venäjää puhuvien asukkaiden kylästä tuli seudun ortodoksinen keskus, joka sai vuonna 1881 suuren ja kauniin kirkon. Se kuului vuodesta 1931 Terijoen ortodoksiseen seurakuntaan.

Pyhän Nikolaoksen muistolle vihityn Raivolana kirkon suunnitteli arkkitehti Ivan Semjonovits Bogomolov, venäläisen arkkitehtuurin hyvä tuntija. Hän piirsi keskeiskirkon, jossa oli lyhyet ristivarret ja korkea kuusikulmainen sipulihuippuinen kupoli. Kirkon rakenteissa käytettiin runsaasti puun tarjoamia kansanomaisia koristelumahdollisuuksia. Sen kirkkosali oli korkea ja valoisa. Sen kaksikerroksinen ikonostaasi oli koristeltu puuleikkauksin ja profiloinein. Sekin tuhottiin luterilaisen kirkon tavoin talvisodan alussa.

Suomen ainoa ortodoksinen naisluostari oli Kivennavan Lintulassa, jossa talvisodan syytyessä oli 30 nunnaa, enimmäkseen venäläisiä. Myös luostarin vuonna 1919 valmistunut pyhän kolminaisuuden kunniaksi vihitty kirkko tuhoutui talvisodan alussa. Luostarista on enää jäljellä kirkon muurit ja nunnien asuntola.

Lähdeteos: *Paavo Koposen Karjalan kirkkokummut*

LAATUA EDULLISUUTTA AMMATTILAISELTA

- Kellohuoltopalvelu
- Käsikaiverrukset
- Konekaiverrukset
- Korukorjaus/ kivi-istutustyöt
- Sormuksien valmistus
- Ja nyt myös lasikaiverrus

KAIKKI PAIKAN PÄÄLTÄ

KELLOLIIKE
Juhani Lankinen Ky
Kauppalankatu 2, Loimaa
Puh. (02) 763 2760
(Kaupungintaloa vastapäätä)

3.12.2004

Onnea 87-vuotiaalle Suomi-neidolle

Lainaan tähän alkuun Forssan Lehdessä 9.12.1943 julkaistun kirjoituksen:

”Itsenäisyysjuhla Humppilassa alkoi jumalanpalveluksella kirkossa, jossa ensin lottalupauksen antoi 12 uutta jäsentä. Juhlasaarnan piti ja alttari-toimitukset suoritti lääninrovasti O. E. Saleva. Ti-rehtööri A. Summasen johtama kirkkokuoro lauloi ”Sotarukouksen”. Kaupanhoitaja U. Leinula soitti viululla Sibeliuksen Finlandian.

Kirkosta siirryttiin sankarihaudoille, joissa laulettiin ensin yhteisesti Kotimaan virsi. Aseveliyhdistyksen puheenjohtaja maanviljelijä Arvo Koskela piti valituin sanoin puheen sankarivainajien muistolle, jonka jälkeen laskettiin yhtymien ja järjestöjen yhteinen sepple. Myöskin vietiin sepple Huhtaan hautausmaalle.

Itsenäisyysjuhlaa jatkettiin sitten vielä kirkonkulman kansakoululla, jossa ohjelma aloitettiin Hämäläisten laululla. Ensimmäisen puheen piti raittiusneuvoja Jalmari Matisto, joka esitti historiallisia piirteitä pitäjän menneistä vaiheista ja esisien uurastuksista kotiseutunsa hyväksi. Runon lausui rouva Saima Aaltonen. Hra Leinula soitti viululla Sibeliuksen Jouluvirren, erään koraalimuunnoksen sekä ”Sotilaspojan” tirehtööri Summasen urkuharmoonilla myötäillessä. Juhla päättyi Maamme-laululla.”

Ensi maanantaina 6.12.2004 me humppilalaiset kokoonnumme viettämään itsenäisyyspäiväjuhlaamme ensin kirkkoon jumalanpalvelukseen, jonka jälkeen viedään seppeleet sankarivainajien muistomerkeille. Juhla jatkuu kirkonkulman koululla. Ensimmäisen juodaan kunnan kahvit. Ohjelma alkaa Hämäläisten laululla. Tervehdyssojen, juhlapuheen ja musiikkiesitysten jälkeen juhla päätetään yhteisesti laulettuun Maamme-lauluun.

On hienoa, että jokin asia tässä sekavassa ja kii-reisessä maailmassa on pysynyt todistettavasti lähes samana yli 60 vuotta. Luulenpa, ettei Humppila ole ainoa kunta, jossa juuri itsenäisyyspäiväjuhlan konsepti on pidetty suurin piirtein ennallaan.

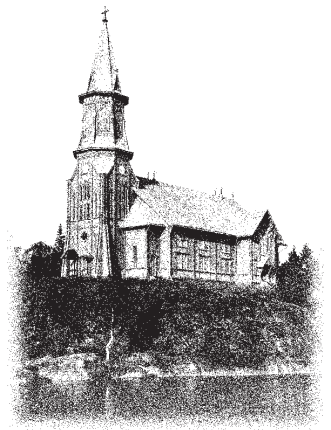
Voisin kuvitella myös, että Kurkijoella ja Hiitolassa sekä muissakin pakkoluovutetun alueen kunnissa olisi vietetty itsenäisen Suomen syntymäpäiviä samoin tavoin. Näin voimme kantaa ajatuksemme sinne yli 65 vuoden taakse ja ”nähdä” esi-isämme ja -äitimme iloisina osallistumassa itsenäisyyspäivän juhliin joko ohjelman suorittajina tai yleisön joukossa.

Osallistukaamme mekin riemuiten omien kuntiemme itsenäisyyspäiväjuhliin. Nyt on meidän vuoromme kiitollisina muistaa heitä, jotka ovat itsenäisyytemme puolesta taistelleet henkensä uhalla ja henkensä uhraten.

Raija Hjelm

Hartaus sunnuntaiksi
5.12.2004
2. adventtisunnuntai

**Jo nyt
– ei vielä!**

”Arkihuolesi kaikki heitä, mieles’ nuorena nousta suo. Armas joulu jo kutsuu meitä...” Joskus joulun kutsu on niin väkevä, että sen odotus tahtoo jättää alleen juhlan. Kuitenkin joulussa on se lumo, että vuosi vuoden jälkeen se innostaa meitä, se koskettaa meidän sielumme syvyyksiä. Se herättää meissä toivon ja ilon lähteet pulppuamaan. Se avaa kaamoksen syleilyssä meidän silmämme näkemään.

Lapsuuteni muistoihin kuuluu joulun odotus, jolloin olin saanut muutaman lantin lahjojen ostoon. Halusin ostaa lahjan äidille. Kun ostos oli tehty, en kyennyt pitämään salaisuutta, odotus oli aivan liian pitkä ja vaikea.

Juoksini täyttää vauhtia uusi mittanauha käsissäni ja esittelin sen äidille jo ennen joulua. Juhlan hetki oli jo nyt, vaikka se ei ollutkaan vielä.

Odotus oli jo täyttymyksen hetki.

Toinen adventtiviikko – vaikka se onkin keskellä riehakkainta pikkujouluhumua – haluaa viivyttää meitä odotuksen porstuassa. Viikon evankeliumiteksti tuo kylläkin eteemme kertomuksen juhlista. Kaikki on valmiina, lamput ovat palamassa, palvelijoilla on tarjoiluvasut yllä, pöydät on katettuna. Vain isäntä vielä puuttuu. Ja kun hän vihdoin tulee, minkä yllätyksen hän järjestää: hän kutsuu palvelijat pöytään ja ryhtyy itse tarjoilijaksi.

Adventin aikana kirkko julistaa Jeesuksen tuloa kolmessa mielessä: Ensiksi hänen tulemistaan seimen lapsena. Toiseksi hänen jatkuvaa tulemistaan kirkon ja yksityisen kristityn elämään. Ja kolmanneksi hänen toista tulemistaan aikojen lopulla. Toinen adventtiviikko keskittyy tähän viimeiseen teemaan. Kerran on tapahtuva tämän maailmanajan loppu, ja Jeesus tulee kunniasaan.

Alkuseurakunnan kristityt elivät vahvasti siinä uskossa, että vielä heidän elämänsä aikana tapahtuu Jeesuksen toinen tuleminen. Vuonna 2004 kristityt kaikkialla maailmassa liittyvät alkuseurakunnan kanssa samaan odotukseen.

Mutta miten me tunnemme hänet, kun hän saapuu? Kenties hän tulee lähimmäisemme valepuvussa, keskellä arkea, kaupan kassajonossa, maantien laidalla harhailevin askelin, sairaalan käytävällä uupuneena. Jos odotamme häntä tulevaksi ”voimassa ja kirkkaudessa”, saattaa käydä niin, että hän jää huomaamatta.

Juhlat on luvassa kaikille, jotka jaksavat odottaa ja valvoa. Näissä juhlissa isäntä itse kohottaa janoisille huulillemme juhla-lamaljan ja murtaa meille palan leivästä.

Kerttu Venäläinen

Kirjoittaja on Kittilän seurakuntapastori, Levin tunturipappi

Muistettavaa

– **Kurkijoen Marttayhdistys** kerhoineen. Messu su 5.12 klo 10 Kanta-Loimaan kirkossa sekä sen jälkeen joulujuhla srk-talolla.

– **Loimaan Seudun Karjalaiset ry:n** joulujuhla su 5.12.klo 14 Loimaan kaupungin kirkon yläsalissa. Joulupuuro- ja kahvitarjoilu.

– **Hiitolan Pitäjäseuran** järjestämä Pikkujoulu ti 7.12. klo 18 Porissa, Tuomarink. 2. Pientä ohjelmaa, lauletaan kauneimpia joululauluja, arvontaa. Myös joulupukki vieraillee, pikku paketti pukinpussiin. Ilmainen tarjoilu. Kaikki ovat tervetulleita mukaan.

– **Hiitolaiset ry:n** jouluihin yhteislaulutilaisuus ti 7.12. klo 18 Helsingissä Pohjois-Herttoniemen srk-talolla, os. Kettukuja 4. Illan solistina Eva Kasvio, laulu, ja Hannu Jylö, harmonikka. Juontajana ja laulattajana Veijo Lankinen. Kahvitarjoilu. Esim. metron Siilitien pysäkillä n. 100 m tai Herttoniemen bussilla 80A, jolla pysäkki Kettukujalla.

– **Elisenvaaran marjat** kokoontuvat ke 8.12. klo 12.00 Ritva Rastaalla, Haapainmäentie 439. Yhteislähtö klo 11.40 Kalevalankadulta.

– **Lappeenrannan Kurkijokelaiset!** Tapaamme torstaina 9.12. klo 13 Eeva Kemppisellä, Aioninkatu 37 B 5. Tervetuloa! Varo liukkautta!

– **Hiitolan ja Kurkijoen sukututkimuspiiri** kokoontuu to 16.12. klo 18 Karjalatalon Wärtsilä-salissa, os. Helsinki, Käpylänselä. Hahmotamme pitäjämme kylien kautta: vuorossa Rahola, Riekkala ja Pääjälä. Jatkamme sukututkimustietojen vaihtoa. Saapua voi klo 15 alkaen. Tervetulleita ovat kaikki hiitolaisia ja kurkijokelaisia sukua tutkivat. Lisätietoja Harri Kekiltä puh. 0500-639852 ja sähköposti: hkekk@sci.fi.

NIMIPÄIVÄT

pe 3.12. Vellamo, Meri
la 4.12. Airi, Aira
su 5.12. Selma
ma 6.12. Itsenäisyyspäivä, Niilo, Nikolas, Niko, Nikolai
ti 7.12. Sampsa
ke 8.12. Kyllikki, Kylli

to 9.12. Anna, Anne, Anneli, Anni, Annika, Annikki, Annukka, Anu
pe 10.12. Jutta
la 11.12. Taneli, Tatu, Daniel
su 12.12. Tuovi
ma 13.12. Seija

Kurkijokimuseolla on tiistaina 7.12. vielä yhdet

TALKOOT

ennen joulua. Tutustutaan yhdessä museon paperiarkistoon klo 14-18. Tervetuloa mukaan vaikkapa lyhyemmäksi ajaksi! Talkoolaisille tarjotaan kahvia ja pientä syömistä työn lomassa.

Ilmoittautumista pyydetään etukäteen puhelimitse 050-403 6050/Maria Kauppinen tai sähköpostilla kurkijokimuseo@auria.net

Tervetuloa joulujuhlaan

lauantaina 4.12.2004 klo 13.00 Karjalatalon Juhlasaliin, os. Käpylänselä 1, 00610 Helsinki.

Luvassa lämminhenkinen iloinen ohjelma ja mukavaa yhdessäoloa sekä arpajaiset. Kaikki hiitolaiset, kaukolaiset ja kirvulaiset ystävineen ovat sydämellisesti tervetulleita.

Ovi/kahviraha 5 €.

Järj. Hiitolaiset ry, Kaukolan kulttuuripiiri ja Kirvu-Kerho ry

Kurkijoki-Seura ry:n joulujuhla

sunnuntaina 12.12.2004 klo 14
Helsingissä Karjalatalon
Yläsalissa, 2. krs, os. Käpykuja 1.

Professori Paavo Liskin juhlapuhe ja muuta mukavaa ohjelmaa. Puuro- ja kahvitarjoilu. Kaikki 6 euron ovirahalla.

Arpajaisvoittoja vastaanotetaan paikan päällä.

Ka, ota ystäväs mukkaa:

Työ kaikk oatta lämpimästä tervetulleita!

Kustantaja ja julkaisija: KURKIJOKI-SÄÄTIÖ

Toimitusneuvosto: Kurkijoki-Säätiön hallitus

Toimitus: Päätoimittaja Raija Hjelm
ja kaikki Kurkijokelaisen ystävät

Konttori: Vesikoskenkatu 13 As 21, 32200 Loimaa
Avoinn: Tiistaisin ja perjantaisin klo 9–14
puh. (02) 762 2551
Matkapuh. 050-521 3336

Lakon tai muun ylivoimaisen esteen takia ilmestymättä jääneistä numeroista ei suoriteta korvausta. Lehden vastuu ilmoituksen poisjäämisestä tai julkaisemisesta satuneesta virheestä rajoittuu enimmillään ilmoituksesta maksetun hinnan palauttamiseen.

ILMOITUSHINNAT: (Kaikki ilmoitukset)

Etusivu ..... **60** centtiä/mm + alv 22 %
Muut sivut ..... **45** centtiä/mm + alv 22 %

Säännöllisistä ja jatkuvista ilmoituksista huomattava alennus. Väri-ilmoitukset sopimuksen mukaan. Puhelimitse annettuihin ilmoituksiin sattuneista virheistä lehti ei vastaa. Ilmoitusaineistojen jättöaika: keskiviikko klo 16 mennessä. Lehti ilmestyy perjantaisin, mutta vuoden aikana on joitakin kaksoisnumeroita juhlapyhien aikoihin. Painosmäärä 2000 kpl.

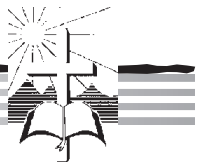
TILAUSHINNAT:

vuosi ..... 35 euroa
6 kk ..... 20 euroa
3 kk ..... 12 euroa
Pohjoismaat ..... 39 euroa
Muualle ..... 46 euroa

E-mail:
toimitus@kurkijokelainen.inet.fi
Tilinumero: LSÖP 523900-4897

Sivunvalmistus:
Etusivu Frontpage, Loimaa
Paino: Satakunnan
Painotuote Oy, Kokemäki
ISSN 0782-5668

Sanan Voimaa

3.12. Koettelemuksissa teidän uskonne todetaan aidoksi, ja siitä koituu Jeesuksen Kristuksen ilmestyessä ylistystä, kirkkautta ja kunniaa. 1. Piet. 1: 7

4.12. Heille ilmaistiin, etteivät he palvelleet itseään vaan teitä puhuessaan siitä, minkä teille nyt ovat julistaneet ne, jotka taivaasta lähetyksessä Pyhässä Hengessä ovat tuoneet teille evankeliumin. 1. Piet. 1: 12

5.12. Pitäkää vaatteenne vyötettyinä ja lamppunne palamassa. Olkaa niin kuin palvelijat, jotka odottavat isäntäänsä häistä valmiina heti avaamaan oven, kun hän tulee ja kolkuttaa. Luuk. 12: 35-36

6.12. Jeesus vastasi: ”Totisesti, totisesti: jokainen,

joka tekee syntiä, on synnin orja. Orja ei pysy talossa ikuisesti, mutta poika pysyy. Jos Poika vapauttaa teidät, te olette todella vapaita.” Joh. 8: 34-36

7.12. Anna meidän elää, me huudamme sinun nimeäsi. Jumala, Herra Sebaot, auta meidät ennallamme, anna meidän nähdä kasvosi valo, niin me pelastumme. Ps. 80: 19-20

8.12. Voimistakaa uupuneet kädet, vahvistakaa horjuvat polvet, sanokaa niille, jotka sydämessään hätäilevät: ”Olkaa lujat, alkää pelätkö. Tässä on teidän Jumalanne!” Jes. 35: 3-4

9.12. Silloin aukenevat sokeiden silmät ja kuurojen korvat avautuvat, rampa hyppii silloin kuin kauris, mykän kieli laulaa riemuaan. Jes. 35: 5-6

TV-jumalanpalvelus

Itsenäisyyspäivänä 6. 12. 2004 klo 12 Helsingin tuomiokirkossa pidettävässä ekumeenisessa jumalanpalveluksessa saarnaa Turun piispa Ilkka Kantola. Liturgeina jumalanpalveluksessa ovat pastorit Carola Envall ja Auvo Naukkarinen. Avustajina ovat arkkipiispa Leo ortodoksisesta kirkosta, piispa Józef Wróbel SCJ Katolisesta kirkosta Suomessa sekä seurakuntajohtaja Olavi Rintala Suomen Vapaakirkosta. Tekstin lukee kulttuuriministeri Tanja Karpela.

Itsenäisyyspäivän jumalanpalveluksessa urkurina toimii dir.mus. Harri Viitanen ja kanttorina dip.laulaja Hannu Holma. Dominante-kuoro laulaa johtajanaan dir.mus. Seppo Murto. Solistina Mirja Paavilainen.

Seurakuntalaiset, joilla ei ole kutsukorttia, ovat ter-
vetulleita jumalanpalvelukseen, johon myös Suomen valtion johto presidentistä alkaen osallistuu, hyvissä ajoin ennen sen alkua klo 11.10-11.35. Jumalanpalvelus radioidaan (Yle Radio 1) ja televisoidaan (Yle TV2) suorana lähetyksenä. Televisiointi alkaa klo 11.55.

Joulutervehdykset Kurkijokelaisessa

Lähetä joulutervehdyksesi sukulaisillesi ja ystävillesi lehtemme kautta. Se julkaistaan 17.12. ilmestyvässä lehtemme joulunumerossa. Tervehdyksen lähettäminen on helppoa. Voit lähettää sen kirjeessä, jossa kerrot tervehdyksen lähettävien nimet ja samalla kerrot, missä juurenne ovat, joko Karjalassa tai muualla, ja missä nyt asutte.

Esim. *Matti ja Maija Meikäläinen Kurkijoki, Rahola ja Hiitola, Hömmö – Harjavalta.*

Laita samalla viiden euron seteli kirjeeseen, niin asia on sillä selvä. Toimitukseen voi myös tuoda tervehdyksen ja samalla maksaa sen. Näin vältämme laskutuksen aiheuttamat ylimääräiset kulut ja vaivat. Lehden osoite: Kurkijokelainen, Vesikoskenkatu 13 as 21, 32200 LOIMAA.

Onks tietoo KYSYMYKSET?

1. Milloin Suomessa alettiin maksaa lapsilisä?	6. Mikä keksintö sai vuonna 1943 paljon huomiota Suomen kotitalouksissa?
2. Mitkä kaksi pohjoismaata eivät kuulu Euroopan Unioniin?	7. Mikä on Euroopan Unionin alueen ainoa alkuperäiskansa?
3. Mitä päivää on vietetään Kristuksen syntymän vuoksi surmattujen poikavauvojen muistoksi?	8. Missä sijaitsee Aleksis Kiven kuolinmökki?
4. Kuinka pitkäksi aikaa ulkomaalainen voi vuokrata maata Venäjältä?	9. Kuka keksi Abloy-lukon vuonna 1918?
5. Mikä on maailman miinoitetuin maa?	10. Montako nollaa on miljardissa?

Ken tietää?

Kenenköhän talo on tässä päässyt kuvaan?

Tiedot kuvasta pyydetään osoitteeseen Kurkijokimuseo, Kojonperäntie 446, 32260 Kojonperä tai puhelimitse 050-403 6050 Maria Kauppinen tai sähköpostilla kurkijokimuseo@auria.net

Hymyä huuleen

Vanha konsti

Sairaalan lääkäri ja lääkintävahtimestari olivat rakastuneet samaan sairaanhoitajaan. Ennen talvilomalle lähtöään vahtimestari antoi sairaanhoitajalle salaperäisen laatikon. ”Olen poissa viikon päivät. Älä avaa sitä, ennen kuin olen lähtenyt”, hän sanoi.

Laatikossa oli seitsemän omenaa ja viesti: ”Omena päivässä pitää lääkärin loitolla.”

*****

Tietokone on loistava keksintö. Sen avulla voit tehdä virheitä paljon nopeammin kuin ennen.

Mielipide

Mikä estääkään?

Lehtemme numerossa 47/2004 kerrotaan, että suuresti kunnioitettu kirjailijamme Eeva Kilpi esitti ”Katse Karjalaan” -seminaarin esitelmässään muun muassa yksinkertaisen mutta Karjala-asiaa kaiken kattavan kysymyksen: ”Mikä estää Suomea ottamasta Karjalan palautusta puheeksi Venäjän kanssa?” Myös vastaus on yksinkertainen ja kaiken kattava: Venäjä!

Mauri Rastas

Kuva Kurkijokimuseon kokoelma

Itsenäisyyspäivänä 1941

Luutn. Sairasen muistolle

Siellä kaukana Karjalan mailla, Karhumäestä pohjoiseen minä huokailin turvaa vailla rukoukseni taivaaseen. Me jouduimme sinne vartioon ja osuimme vihollispartioon.

Oli metsää taivallettu, hevoskyydillä, hiihtäen. Suon reunassa rakennettu myös patterit paikoilleen. Oli rintamat sekaisin siellä, kun kuljimme taistojen tiellä.

Olin aamulla vartiossa, kun huomasin kauhuksein lähimaastossa kuusikossa miesosaston aseineen. Heti hälytin teltasta toverit, ja samassa kajahti kiväärit.

Oli onni, jos kiven harmaan joku suojaksensa sai. Muuten olisi veremme varmaan sinä päivänä vuotanut kai. Käsi vapisi kahvassa kiväärin, ja apua taivaasta rukoilin.

Yli päätimme joka puolla vain kuulat korvissa soi. Jo luutnantti lumessa tuolla verta vuotaen vaikeroi. Sen kuulimme huutonsa hätäisen: ”Nyt pitääkää patruuna viimeinen.”

Kävi tilanne uhkaavaksi asemistamme taistellen. Omat joukkomme auttajaksi tuli, saartoivat vihollisen. Osa heistä jo pois oli paenneet, ja kentälle jäivät kaatuneet.

Näin hämärtyi kuudes joulukuun. Vei taistelu luutnantin. Sama kohtalo kutsui monen muun apuun rientäneen soturin. Jäi meille henki ja vapaa maa. Minä niistä ylistän Jumalaa.

Viljo P. Jussilainen

Suurin kurkijokelainen -äänestys

Muista äänestää Suurimasta kurkijokelaisesta. Kurkijoella syntyi ja asui mittava joukko suuria suomalaisia, joita on mukava muistella ja vaikkapa laittaa leikkimielisesti ”paremmuusjärjestykseen”.

Äänestysaika päättyy 31.12.2004 klo 24, kun vuosi vaihtuu. Äänestää saa heti. Ketä tahansa Kurkijoella syntynyttä tai Kurkijoella tiettävästi asunutta saa äänestää.. Jokaisella Kurkijokelaisen lukijalla on yksi ääni. Kaikkien äänestäneiden kesken arvotaan kirjapalkinto, joten äänestäessään pitäisi muistaa kertoa myös oma nimi ja osoite tai puhelinnumero.

Koska äänestää voi ketä tahansa, pitäisi hänestä, mi-

käli hän on vieraampi suuralle yleisölle, kertoa mahdollisimman tarkka nimi ja arvo, ammatti tai tehtävä, missä hän on toiminut. Kurkijokelaisen numerossa 46 oli lähes 50 henkilön esimerkinomainen luettelo suurista kurkijokelaisista. Seuraavassa joitakin korjauksia ja uusia nimiä.

- Arokallio Elisabeth, ruostinna
- Arokallio Elsa, arkkitehti, rovastin tytär
- Malinen Ilma, kunnan kättilö
- Oesch Karl Lennart, kenraaliluutnantti
- Rahiala Elli, emäntä, ”Martta”
- Sorri-Hukkanen Saimi, johtajatar

Ensi vuoden Kurkijokelaisen numeroissa kerromme äänestyksen tuloksen ja julistamme jonkun henkilön Suurimmaksi kurkijokelaiseksi. Tulemme myös ensi vuoden lehdissä kertoamaan näistä menestyneistä henkilöistä. Heistä tehdään henkilökuvat mahdollisuksiemme mukaan.

Äänestää voi joko kirjoitettuna osoitteella Kurkijokelainen, Vesikoskenkatu 13 as 21, 32200 LOIMAA tai soittamalla puh. (02) 762 2551 sekä 050-521 3336, lähettämällä tekstiviestin numeroon 050-521 3336 tai ihan mielellään sähköpostitse osoitteella: toimitus@kurkijokelainen.inet.fi. Muista kertoa oma nimesi ja yhteystietosi.

Jouvuttii oikei syynii

Joskus aikoinaan kuulin, kuinka sotaväkeen lähtevät nuoret miehet joutuivat menemään syyniin. Näin kävi meillekin lokakuussa Yhdysvaltoihin suuntautuneella matkallamme. Kun poikamme Petrin perheeseen syntyi syyskuun 4. päivänä tyttö, niin piti hän sinne rotinoille lähteä.

Nykyään nuo matkan piitukset eivät enää ole esteenä. Siivet vain alle ja menoksi. Matkamme suuntautui Helsingistä Amsterdamin kautta Chicagoon. Siellä perillä olevalla O Haren lentokentällä sitä meikäläisetkin laitettiin tuntemaan

itsensä melkein pä terroristeiksi, niin tarkat olivat turvatoimet.

Kaikilta sinne tulleilta matkustajilta otettiin kummastakin etusormesta sormenjäljet, valokuvat edestä ja sivulta. Myös matkatavarat läpivalaistiin.

Pois lähtiessämme ”syynättiin” vieläkin tarkemmin. Matkalaukut avattiin ja jollakin ihmeveikottimella tutkittiin mahdolliset aseet ja räjähdysaineet. Kengät oli riisuttava, samoin päällysvaatteet, kellot ja muut metalliesineet sekä käsimatkatavarat, jotka laitettiin kulkemaan hihnaa

myöten eteenpäin.

Seuraavana olivatkin sitten jo ”kopeloitsijat” vuorossa. Näiden tutkittaviksi me kumpikaan emme joutuneet, vaikka moni muu kyllä vuorollaan joutuikin.

Totta kai noiden viime aikaisten terroritekojen jälkeen tiukat turvallisuustoimet ovat paikallaan. Tuntuu vain ihmeelliseltä, että ne koskevat ihan jokaista. Muutama vuosi takaperin lähtiessämme samalta lentokentältä meiltä ei edes passeja kysytty. Näin sitä maailma muuttuu ja kaikki sen mukana.

Terttu Ketola

IN MEMORIAM

Pentti Tirkkonen

17.4.1920 - 2.7.2004

Kun Pentti syntyi ke-väällä 1920 Kurkijoen Sor-jon kylässä, Suomi oli ollut itsenäisenä kolme vuotta. Karjala oli vapaa ja eli nou-sukautta. Suomi saattoi kat-soa luottavaisena tulevai-suuteen, vaikka Karjalassa aina jouduttiinkin ottamaan huomioon idästä tuleva uhka.

Poikalapsi oli tervetullut Ida ja Josef Tirkkosen per-heeseen, maataloon tarvit-tiin työväkeä. Jokaiselle kä-siparille löytyi pellolta työ-tä. Kurkijoen pellot olivat viljavat, ja paikkakunnasta puhuttiin Karjalan vilja-ait-tana. Kurkijoki oli tunnettu myös maatalouden oppilai-toksistaan. Metsät kasvoi-vat hyvin, ja yhä edelleen Karjalan koivua ja tukki-puuta virtaa jalostettavaksi suomalaisiin tehtaisiin.

Pentin sisarukset olivat nimeltään Hilma (synt. 1906), Eino (1908), Martta (1911), Oiva (1922) ja Elsa (1925). Keskimmäisimpä-nä lapsena Pentti ei saanut sitä huomiota, mitä vanhin ja nuorin, vaan oppi jo var-hain itsenäiseksi. Kaupan-

käynti oli veressä varmaan-kin isä Josefin peruja. Pent-ti vaihtoi, myi ja osti koko ajan, milloin käpylehmii ja milloin muuta, keräsi mar-joja. Ja hänellä oli äitini kertoman mukaan koko ajan jotain puuhaa meneil-lään.

Nuoruusaika katkesi so-taan. Talvisodan ajan Pentti oli töissä Elisenvaaran ve-turivarikolla. Hän näki upe-an asemarakennuksen pa-lon helmikuuisena yönä 1940. Hän jätti Kurkijoen 21.3.1940 viimeisessä va-rikkolaisia kuljettaneessa junassa, siviilit olivat lähte-neet kolmea päivää aiem-min. Väli rauhan alettua Pentti ehti olla töissä vain vähän aikaa Savonlinnan rautatievarikolla ennen kuin hakeutui varusmies-palvelukseen, joka sitten jatkui yhtämittaisena rint-a-mapalveluna syksyyn 1944 saakka.

Nuoruusvuodet kuluivat korsussa, pääosin Inkerin-maalla. Siellä jossain Pen-tin veljetkin olivat. Rak-kaasta kodista muistuttivat kotoa lähetetyt ruoka- ja vaatepaketit. Pentti oli kir-jeenvaihdossa erityisesti Martta-sisarensa kanssa. Sodasta jäi pari mitalia osoitetusta urhoollisuudesta ja muistot, joista dra-maattisimmat liittyivät rin-taman murtumiseen Val-keasaarella kesäkuun 9. ja 10. päivänä vuona 1944.

Sodan päätyttyä ei ollut enää kotia, johon palata. Martta-sisar totesikin kat-kerasti: "Muut pojat män-niä kotiloihee, meitä pojill ei olt kottii, ku hyö tulliit rintamalt." Kotiuttamisen jälkeen Pentti matkusti Ylistaroon, Untamalan kyl-ään, Seppälän taloon, jossa äiti, isä ja Martta olivat si-joitettuina. Varsinainen si-joituspaikka löytyi Varsi-

nais-Suomesta, Metsämaal-ta, jonne Pentti jäi vanhem-piensa kanssa viljelemään saamaansa asutustilaa.

Metsämaalle Pentti toi löytämänsä jääskeläissyntyisen puolison, Helvin, so-taleskiäidin, jolla oli kaksi poikaa, Ahti ja Alpo. He olivat tyypillinen asutusti-lallaan ahkeroiva evakko-perhe, jossa ukko ja mum-mo puuhasivat mukana. Po-jat aikuistuivat ja lähtivät kotoa, ukko kuoli vuonna 1953 ja mummo vuonna 1965. Pentti ja Helvi jatkoivat tilan pitoa niin kauan kuin pystyivät.

Pientilan pito kävi ajan mittaan kannattamattomak-si, ja niinpä he vuonna 1968 myivät tilan ja muuttivat Hämeenlinnaan. Sieltä he hankkivat talon, jossa piti-vät vuokralaisia. Iän karttu-essa vuokraisäntänäkin toi-miminen kävi raskaaksi, ja he asettuivat vuonna 1979 asumaan Tampereelle. Siel-lä Pentti ja Helvi saivat elä-keläisinä viettää runsaat 20 yhteistä vuotta.

Penttiä ehkä parhaiten kuvaava luonnehdinta on luontainen herrasmies. Sen huomasivat Pentin sodanai-kaiset esimiehetkin, koska sodan suvantovaiheissa Pentti komennettiin töihin upseerikerholle. Meille Yli-vieskaan kyläilemään ja su-kutapaamisiin Pentin muis-tan saapuneen aina harmaa puku yllään. Pentin ja Hel-vin Tampereen kodissa vie-raillessani pöytä oli katettu mitä moninaisimmilla her-kuilla. Ja kyllä siellä oli mukava käydäkin Helvin lasketellessa ulkoa Kante-lettaren runoja ja Pentin

Pentin ja Helvin kihlakuvan taakse on kirjoitettu: "5.3.1946 Imatra".

kertaillessa sotamuistojaan, usein yhtä aikaa, mutta eipä se haitannut.

Pentti nukkui ikiuneen 2.7.2004 Tali-Ihantalan taistelun muistopäivänä. Tasan 60 vuotta aiemmin Pentti oli ollut Uuraassa taisteluhaudassa estämässä vihollisen pääsyä Tali-Ihan-talan puolustajien sivus-taan.

Pyhä Isänmaa

Isänmaa on meille pyhä niin kuin kotiseutukin Usko maahan hyvin syvä maahan tähän kylmäänkin

Kuinka kauan sukupolvet tätä maata varjelleet Ovat vaikka hautaan asti täällä he vain taistelleet

Meidän vuoromme on tullut perintönä luovuttaa Meidän jälkeä tuleville tää kylmä Pohjolan maa

Mitä meille tulevaisuus tuokin sitten tullessaan Rajattoman rauhan ajan vaiko sodan synkkyynen

Luoja yksin tietää kaiken ihmiskuntaa koskevan Senkin tietää missä löytää ihmiskunta rauhan maan

Urho Mäliän runo vete-raaniveljelle Pentin muisto-tilaisuudessa 24.7.2004.

Meidän omaisten puo-lesta haluan erityisesti kiit-tää Loimaan seudun sotave-teraaneja Pentin muistami-sesta.

Pirkko Kaartinen

Pentti ja Helvi Tirkkonen kotonaan Tampereella 7.9.2002.

Valokuvia Kurkijoelta

Poikkesin hiljattain Tampereen Akateemisessa kirjakaupassa. Kohta si-säänkäynnin jälkeen oli käytävän vieressä suuri pino isoja kirjoja, joiden kannessa loisti tuttu valo-kuva Elisenvaarasta. Kysy-myksessä oli Ari Raunion toimittama kirja "Sotatoi-met, Suomen sotien 1939-45 kulku kartoin".

Kuva on otettu Elisen-vaaran valtauksen aikana Kurkijoen Osuuskaupan luota niin, että siinä näkyy osa lihamyymälän savun mustaamaa tiiliseinää sekä toisen rakennuksen piippu ja sen takana Kurkijoki kylästä kylään -kirjan mukaan Ijäksen talon piippu. Tietä myö-ten kiipeävät miehet kirkon-kylää kohti hevosella, jalan ja pyörää taluttaen. Viipurin radan alikäytävän kohdalta nousee joku savu tai pölypil-vi. En ole lukenut kirjaa enkä tiedä, onko siellä jotain tekstiäkin Kurkijoelta.

Tuon kuvan näin ensim-mäisen kerran 16.8.1941 il-mestyneessä Karjalassa, jossa oli kirjoitus "Hävitet-ty Elisenvaara suomalaisten hallussa" ja sen yhteydessä kuva varustettuna tekstillä "Poikamme saapuvat Eli-senvaaran raunioille". Pistin tekstin ja kuvan silloin talteen, ja tallessa on tähän asti pysynyt.

Samana vuonna oli Hak-kapeliitassa kuvasivu takai-sin valloitetusta Karjalasta. Valitettavasti en ole mer-kinnyt, mistä numerosta sivu on, mutta koska leh-dessä oli koko vuoden juok-seva sivunumerointi, löytyy se etsijälle vuoden 1941 lehdistä sivulta 1067. Yksi sivun kuvista oli tämä sama kuva, nyt otsikolla "Elisen-vaaran kukoistava seutu on muuttunut tuhka- ja raunio-läjäksi".

Samalla sivulla 1067 on toinen, samaan aikaan osuuskaupan pihasta poh-

joiseen, asemalle päin otetu kuva. Sen selitys kuuluu: "Stalinin käskyn mukaisesti hävittivät ryssät Elisenvaa-ran ennen pakoaan". Siinä on edelleen kirkonkylän suuntaan kulkevia joukkoja ja niiden takana savupiippu-ja. Edessä on apteekin piip-pu katkenneena ja sen va-semmalla puolella Lehmusaaren talon valkoinen piip-pu. Sen takana näkyvät Kö-

nösen pihassa kasvavat vanhat männyt ja oikealle siirryttäessä ensimmäisenä Jantusen piippu pihlajan ja tuomen takana. Siinä me asuimme ennen sotaa. Sel-vemmin näkyy Hurskaisen savupiippu ja sen vieressä meidän ja Salmin saunojen piiput. Kun näin tuon kuvan todellisena puolentoista vuoden poissaolon jälkeen, en ollut tuntea maisemia, en tajuta, kenelle mikin piippu kuului, kun autokin ajoi ko-vaa.

Kamarin uunista tunsin

Tämä kuva on Ari Raunion toimittaman kirjan "Sotatoimet, Suomen sotien 1939-45 kulku kartoin" kannessa, kertoo Olavi Kallioniemi kirjoituksessaan.

oman kodin. Muutaman päivän kuluttua tulin Ero-sen Maurin kanssa tutki-maan Elisenvaaran raunioita tarkemmin. Salmin sau-nan piipun ympärille raken-simme itsellemme asunnon vuonna 1943 ja ennätimme asua siinä talven. Kun seu-raavana kesänä pommituk-set alkoivat, muutimme Haapavaaraan. Nyt talon on hävitetty.

Kolmas paikka, josta Elisenvaaran valloittajien kuva löytyy, on tietokone. Siellä osoitteessa <http://www.carelicum.fi/mk> on paljon Karjalan kuvia. Mk tarkoittaa Minun Karjalani. Kun alkusivulta näppäilee ensin "valokuva-arkisto" ja sitten "kylä", löytyy Kurki-joeltakin kuvia noin 15 kylästä. Elisenvaarasta on kol-me kuvaa, joista yksi eli "Sotilaat palaavat Elisenvaaraan" on sama kuin kir-jan kannessa ja Hakkapeliitassa. Siitä selviää lisäksi, että kuvan on 9.8.1941 ot-tanut TK-Viitasalo E.

Toinen kuva, Pekka Kyytisen ottama, on "Soti-

laita Elisenvaaran maito-kaupan edessä". Maitokauppan rakennus on hyvin esil-lä ja sotilaiden takana kou-lun pihalla näkyy nuorisoa. Kuva on siis otettu silloin, kun meillä maitokaupan vintillä opiskelleilla yhteis-koululaisilla on ollut väli-tunti.

Kirkonkylästä on 23 ku-vaa, muista kylistä muuta-mia. Osa kuvista on maisem-ia, esimerkiksi Lapinlah-delta vanha postikortti tai henkilökuvia, kuten Aro-mäeltä Lyydia Korjosen ja Jussi Hartikan häät vuodel-ta 1923. Kuvista on mainitu paitsi nimi ja aihe myös kuvaaja ja kuvaus aika, jos ne ovat olleet tiedossa. Use-at näistä kuvista on ottanut Pekka Kyytinen.

Tietokoneelta löytyy myös varsinainen Kurkijoen oma tiedosto, jossa on paljon kuvia. Valitettavasti monesta kuvasta on jäljellä vain selitys. Kuka löytäisi puuttuvat kuvat?

Olavi Kallioniemi

Kalksalo-seuran ensimmäinen jäsentapaaminen Mäntsälässä

Seikkailu Kalksalon muistoissa

Aurinkoisena lauantaina 2.10. suuntasivat Kalksalo-seuran jäsenet eri puolilta Suomea Mäntsälän Leiriniemeen seuran ensimmäiseen jäsentapaamiseen. Luonnonkaunis maisema oli pukeutunut hehkuvaan syksyn ruskaan.

Yhteistä tapaamista oli odotettu jo innokkaasti. Sekä vanhempi väki että nuorempi polvi olivat valmistautuneet kuuntelemaan varsinkin alkuperäisten kalksalolaisten muisteluja. Niiden tallentamiseksi videokamera odotti valmiina jalustassaan.

Osanottajat, vanhat tutut sekä uudet tuttavuudet, saapuivat paikalle, halattiin ja haasteltiin.

Varsinainen jäsentapaaminen alkoi Kalksalo-videon katselulla. Tapani Terwon vuonna 1993 filmaama matka Kalksaloon selostuksineen ja taustamusiikkineen herkisti ja viritti läsnäolijat suorastaan hartaaseen tunnelmaan.

Ruokailun jälkeen koko joukko esiteltiin taloryhmittäin. Uimosen rannalta kotoisin oleva Helmi Grip näytti läsnä oleville kartalta, missä mikin ryhmä oli sijainnut. Oli kiinnostavaa nähdä ja kuulla, ketkä läsnä olleista kuuluivat mihinkin ryhmään.

Kalksalon kylässä oli muun muassa Niutasen, Poutasen, Sihvosen, Heinosen, Äikään, Nokelaisen ja Partsan ryhmät. Kaikista ryhmistä ei suinkaan ollut väkeä paikalla, mutta monista oli useita henkilöitä. Monet nuoremista eivät olleet ikinä kuulleetkaan tuollaisesta jaosta.

Kalksalossa asuneet muistelivat

Ilmari Heinonen Kalksalon Myllymäeltä, Otto ja

Olga Heinosen perillinen Lohjalta, paneutui pohdiskelemaan, millainen kylä Kalksalo oli silloin, kun hän siellä eli perheensä kanssa, sekä millaiset kuluyhteydet kylältä oli muuhun maailmaan ja miten posti kulki. Hän kertoi kuulijoille, minkälaisia elinkeinoja oli mahdollista harjoittaa maanviljelyksen lisäksi, miten kalastettiin ja miten kylmää puuhaa se oli varsinkin syysmyöhällä. Hän pohdiskeli myös, mistä kaikkialta väkeä oli tullut Kalksaloon.

Sylvi Kojo (s. Ovaska) kertoi omasta lapsuudestaan Kotatsaressa, äitinsä varhaisesta kuolemasta verenmyrkytykseen, elämästään isovanhempien hoidossa Heinäsenmaan saarella. Niin ikään kuulimme hänen isovanhempiensa hengellisyydestä ja siitä, miten talvella saattoi Laatokan jäätä myöten tulla kymmenenkin hevospeliä laestadiolaisseuroihin Heinäsenmaahan.

Sylvi Kojo kertoi myös veljestään Eemil Ovaskasta, hänen monista taidoistaan ja ansioistaan sotarintamalla sekä hukkumisestaan Laatokkaan. Hän toi ilmi suuren kiitollisuutensa Taivaan Isälle suojeluksesta ja varjeluksesta omassa elämässään sekä ihmeellisestä toipumisestaan vaikeasta sairaudesta rukouksen avulla. Hän jätti meille jokaiselle pohdittavaksi, mistä me itse kukin apua pyydämme, miten elämme tämän lyhyen elämäme ja millä puolella valtaistuinta me viimeisenä päivänä seisomme.

Ilmari Heinosen täti Jenny Möltsi kertoi kotinsa sijainnista Mykrimyksen saaren puolella, vastapäätä Antti Heinosen kauppaa.

Hän kertoi nuorten musiikkiharrastuksesta. Hänen veljensä Aarne soitti monia instrumentteja. Viitasen Eemil oli kotonaan oppinut korvakuulolta soittamaan viulua ja saapui aina silloin tällöin viulunsa kanssa Heinoselle. Pojat soittivat viulua yhdessä ja pyysivät Jennyä solistiksi. Vapaa-ajanongelmia ei ollut. Aarne ja Eemil lähtivät myöhemmin yhdessä Kanadaan. Jenny muisteli myös Saikkosia ja tapaamisia heidän kanssaan.

Aila Heinonen palasi lapsuuteensa ja muisteli erityisesti veneretkeä, jolloin Laatokan äkinäinen tuuli meinasi viedä veneen, jossa Aila kaksistaan siskonsa kanssa yritti kamppailla päästäkseen kotirantaan. Jenny Möltsi oli huomannut tyttöjen hädän ja lähtenyt omalla veneellään apuun. Tytöt olivat pelastuneet, mutta joutuivat lupamaan, etteivät koskaan enää lähtisi kahdestaan soutelemaan Laatokalle. Sää saattoi arvaamatta ja yllättäen muuttua myrskyisäksi, jolloin järvellä oli leikki kaukana. Aila toi myös terveiset veljeltään Olavilta, jonka kanssa hän oli hiljattain muistellut lapsuutensa ajan leikkejä Kalksalossa.

Helmi Grip (s. Veijalainen) palasi muistoissaan varsinkin siihen hetkeen, jolloin piti lähteä pois kotoa ja jättää kaikki vieraille. Mitä olisi ottanut ja mitä olisi jättänyt? Kyynelsilmin hän katseli äitiään, jonka koko elämäntyö jäi sinne niin kuin tietysti isänkin ja koko perheen. Helmi on käynyt Kalksalossa kotirannallaan monta kertaa jättämässä jäähyväisiä. Kerta kerran jälkeen hän on ajatellut sen olleen viimeisen kerran. Yhä uudelleen sinne kuitenkin mieli palaa.

Tietojen tallentaminen tehtävänä

Muistelujen välillä laulettiin tuttuja lauluja karjalaisella antaumuksella Tuija Hägerströmin, Ilmari ja Eila Heinosen tyttären, säestäessä taidokkaasti.

Kalksalo-seuran puheenjohtaja Risto Viitanen kertoi omassa puheenvuorossaan seuran toiminnasta ja päämääristä. Yksi tärkeimmistä päämääristä olisi saada mahdollisimman moni kalksalolainen tai sieltä polveutuva seuran jäseneksi. Tärkeitä ovat myös sukutietojen kerääminen ja muistitiedon tallentaminen. Vuosi sitten ilmestynyt Kalksalon kyläkirja on melkein loppuun myyty, mutta suunnitteilla on lisäpainoksen ottaminen tietyin täydennyksin ja korjauksin varustettuna.

Viitanen julkisti myös seuran ikioman logon, jossa purjealus, kaljaasi, puskee pullistuvien purjeiden aallokossa kohti uusia haasteita. Purjealus kertoo kalastuksesta ja merenkulusta, jotka olivat tärkeitä elinkeinoja Kalksalossa. Logo on sommiteltu ympyrän muotoon, jonka alakaarilla on kaksi viljantähdettä kertomassa siitä, että Kalksalosakaan ei eletty pelkästään merenkulusta ja kalastuksesta. Logon on suunnitellut ja toteuttanut Eeva Tervo.

Kalksalo-seuralla on omia myyntituotteita, jotka olivat ensi kertaa esillä Mäntsälässä. Oma surunvalittelu- ja onnitteluadressi, kaksi erilaista korttia, satukirja, joka pitää sisällään Eemil Viitasen omille lapsilleen kertoman iltasadun tyttären kuvittamana ja muokkaamana.

Seuran hallituksen naiset olivat järjestäneet pika-

Eemil Viitasen lapsilleen kertoma iltasatu on muokattu satukirjaksi nimeltään Seikkailu Kalksalossa.

arpajaiset. Voittajat lähtivät juhlista ilmeisen onnellisina kuka risteilymatkan voittaneena kuka vesivärimaalauksen, banaanikakun tai Teemu Selänteen mailan, lippiksen tai valokuvan onnellisena omistajana. Kaikki arpajaisvoitot oli saatu lahjoituksina.

Mieliin jäävä tapaaminen päätettiin yhteiseen vesperiin eli iltarukoushetkeen.

Tuntui siltä, että olimme

kaikki, sekä entiset että uudet tuttavat, kuin sukulaisia keskenämme. Oli hienoa tavata ja tutustua. Olisipa mukava tavata teitä kaikkia, teitäkin, jotka ette syystä tai toisesta päässeet tähän yhteiseen juhlahetkeemme tällä kertaa. Tervetuloa mukaan, ottakaa yhteyttä! Tätä toivoo Kalksalo-seuran puolesta sihteeri

Eeva Tervo

Nikulantie 18, 45700 Kuusankoski, puh. (05) 740 0600

Lumivaaran pitäjän Kalksalon kylä

Kalksalo oli Lumivaaran kunnan eteläisin kylä Kurkijoen rajalla ja Laatokan rannalla lukuisine saarineen, joista kolme oli asuttua. Suurin saari Kalksalo oli kasvanut kapealla kannaksella kurkijokelaiseen mantereeseen kiinni.

Kalksalolaisten pääelinkeino oli maanviljelys, mutta sen ohella merkittävänä elinkeinona harjoitettiin kalastusta, joka monille pienviljelijöille muodostui päätulolähteeksi. Kalksalossa olivatkin Lumivaaran huomattavimmat kalastajat. Kylässä oli Laatokan purjehtijoita, aikana, jolloin tavaraa vietiin vesitse Pietariin.

Kauppias Antti Heinosella oli rahtilaiva vuoteen 1913. Sillä hän oli kuljettanut voita, elävää kalaa, marjoja, halkoja ym. tavaraa ja tuonut palatessaan jauhoja ynnä muuta kulutustavaraa. Laivanvarustaja Viktor Viitasella oli kolme alusta peräkkäin. Kun niitä tuhoutui myrskyssä, hän hankki aina tilalle uuden. Viimeisen matkan Pietariin hän teki vuonna 1917. Sen jälkeen hänen purjehdusalaustaan, jossa oli myös moottori, käytettiin Suomen rannikolla vuoteen 1926.

Monet muutkin kyläläiset purjehtivat aikoinaan Laatokalla kippareina omilla tai vieraila aluksilla. Veljekset Tuomas ja Pekka Parikka toimivat jo toisessa polvessa Laatokalla luotseina. Heidän isänsä Pekka Parikka palveli 40 vuotta ”kruununluotsina” eroten virastaan vuonna 1920.

Kylästä pääsi liikkeelle kesällä laivalla ja moottori- tai soutuveneellä ja talvella jäätä myöten muun muassa hevosella. Karjananti vietiin naapurikylän Kesvalahden Sulasalmella olevaan Saariston Osuusmeijeriin, jonka huoneistossa oli myös osuuskassa. Sulasalmella oli osuuskaupan myymälä ja omassa kylässä yksityinen kauppa.

Kolmen kylän yhteinen Kesvalahden kansakoulu-kin oli Sulasalmella vuoteen 1928, jolloin Kalksalo tuli omaksi koulupiirikseen, johon oma koulutalo saatiin vuonna 1932. Siihen asti koulu oli toiminut vuokratiloissa. Kalksalosta puuttuivat sähköt, mutta puhelinyhteys toimi.

Kalksalo-seuran jäsentapaamisesta otettiin tietenkin yhteispotretti. Mukana olivat muun muassa puheenjohtaja Risto Viitanen (takarivi oik.), alkuperäiset kalksalolaiset Aila Heinonen (keskirivi vas.), Helmi Grip (eturivi toinen vas.), Sylvi Kojo (eturivi kolmas vas.), Jenny Möltsi (eturivi kesk.), Ilmari Heinonen (eturivi oik.) ja seuran sihteeri Eeva Tervo (eturivi toinen oik.).

Eino Heikinmaan Lapsuusmuistoja-sarjan osa 1

Ensimmäisiä muistikuvia varhaislapsuudesta

Saareksen kyläkuva

Kotini oli maanviljelys-tila, joka sijaitsi Saareksen kylässä Kurkijoen pitäjän pohjoisosassa. Naapureina olivat Jokirannan ja Metsikon kylät sekä Hiitolan, Parikkalan, Jaakkiman ja Lumivaaran pitäjät. Sortavala-Viipurin maantielle oli matkaa noin kilometri ja Akkaharjun asemalle viisi kilometriä. Kylässä oli kansakoulu, kauppaa ei ollut, ei sähköä eikä puhelinta. Asuntoja oli parikymmentä.

Perheeseen kuuluivat isoäiti, isoisä ja äiti sekä isä, isän sisar ja meitä lapsia neljä: kolme tyttöä ja minä. Minä olin toiseksi vanhin.

Isäni oli toiminut lautamiehenä ja myöhemmin kunnanvaltuustossa sekä useammassa lautakunnassa. Äitini toimi kylässä pyhäkoulunopettajana. Lisäksi hän otti osaa yhdistystoimintaan.

Äitini ompeli myös vaatteita kylän naisille. Läävässä eli navetassa oli lehmiä hieman alle kym-

menen. Oli myös nuorta karjaa ja muutama sikapossu omaan tarpeeseen. Hevosia oli kolme. Lisäksi kasvatettiin varsoja. Kanat, joita oli parisataa, olivat eri rakennuksessa.

Opettajaa pakoon

Lapsuusaikani tapahtumat, jotka ovat muistissani säilyneet, eivät aina olleet niin mukavia. Ensimmäinen, jonka muistan, oli jokin juhla kansakoululla. Sain siellä jonkinlaisen itkunpuuskan, ja isä kanteli minua edestakaisin koettan rauhoitella, mutta turhaan. Oli tehtävä kierros ulkona, ennen kuin minä poka rauhoituin, ja juhlat isän kohdalta voivat jatkua. Syytä moiseen kiukkuiluun en muista.

Toinen vähemmän miellyttävä tapaus on jäänyt mieleeni ajalta, jolloin olin ehkä kolmevuotias. Saareksen koululla oli silloin opettajana Maria Rastas. Hän vieraili meillä useasti, sillä hän oli vanhempieni kanssa hyvin tuttu.

Jälleen kerran eräänä tal-

Eino Heikinmaalta ei löytynyt lapsuuskuvia, koska ne jäivät rajan taakse. Sen sijaan Pekka Kyytinen on kuvannut erään pyhäkoulun joulujuhlaa vuonna 1938 Kyytisen talossa Kurkijoen Särkijärvellä. Mukana kuvassa Juhana Kiiski, Sirkka ja Toivo Partanen, Väinö, jonka sukunimeä ei tiedetä, Eeva Kemppinen ja Matti Kyytinen.

vi-iltana, kun hän saapui takki yllään ja ruskea kettupuuha kaulassaan, muistan sen aivan hyvin, hän pyysi minuakin tervehtimään. Hän nosti minut polvelle ja taputteli poskelle. ”Voi miun pieni pulusein”, hän laushti.

Silloin minun mittani oli täynnä. Riistäydyin hänen sylistään ja pakenin toiseen huoneeseen enkä tullut sieltä pois kehotuksista huolimatta.

Tämän jälkeenkin pidin huolen siitä, ettei hän pääsyt minua taputtelemaan poskelle eikä muuallekaan. Tätä tapausta en ole unohtanut, enkä varmaan sitä koskaan unohdakaan.

Ajamista höyrypilvessä

Ei minun lapsuuteni sentään pelkkiä ikäviä muistoja ollut. Oli siellä toki ihania-kin aikoja. Mieliin painuimmat ehkä olivat käyn-

Oi niitä aikoja entisiä ja lapsuusvuosia noita

Muistelmani alkavat aivan lapsuusvuosistani Kurkijoen Saareksen kylästä 16-vuotiaaksi nuorukaiseksi asti. 4.1.1942 sain kutsun IS-joukkoihin Kurkijoelle, ja siitä alkoi Suomen armeijan palveleminen aina 23.10.1945 saakka. Nämä tarinat olen kirjoittanut aivan muistinvaraisesti, en ole mitään muistiinpanoja käyttänyt. Ne muutammat päivämäärät, jotka tästä löytyvät, on otettu teoksista, jotka on myös mainittu.

Eino Heikinmaa

nit, niin kesällä kuin talvelakin, kirkkomummolassa, joksi äitini synnyinkotia nimitettiin.

Mummolareissut olivat jännittäviä, kun sai ajaa höyrytunnelissa. Äitini kotikylässä sijaitsi Markkulan veljesten omistama höyrysaha, joka joskus käydessään puhalsi mahtavan höyrypilven ilmaan. Kun tie oli aivan sahan välittömässä läheisyydessä, jouduttiin ajamaan sen höyrypilven lävitse, ja sekös meistä lapsista oli hauskaa. Kaiken lisäksi perillä odottivat mummon herkut ja enon karkit.

Jouluthan olivat myös lapsille juhlan aikaa. Etenkin aattopäivästä ja kuusen ilmestymisestä tupaan alkoi pitkältä tuntuva joulupukin odottaminen: ”Tulisiko sieltä risuja vain lahjoja?”

En muista, että koskaan olisi tullut vain risuja. Aina tuli kyllä lahjoja enemmän

tai vähemmän. Mutta risut vei pukki mennessään, ja lahjat jäivät, kuitenkin sillä varoituksella, että jos emme olisi kilttejä, niin seuraavana jouluna ei lahjoja tulisi. Ensimmäinen lahja, jonka muistan, oli tietysti auto. Se oli peltinen, avaimella vedettävä kilpa-auto, sen mallinen, jota siihen aikaan käytettiin Eläintarhan ajoissa.

Auto oli minusta erittäin mieluinen lahja, ja se kesti-kin useamman vuoden ajan. Kun sillä leikin, piti se korjata tallelle, eikä sitä saanut jättää lattialle lojumaan. Muuten se pukki ei seuravana vuonna toisi mitään lahjoja.

Nämä muistot ovat lapsuusvuosilta, jolloin ei vielä ollut yhtenäistä muistikuvaa tapahtumista, vaan ne olivat yksittäisiä mielikuvia.

Olkitöiden taitaja Ritva Rastas

- Tämä on oikeastaan alkanut jo lapsena, kun äitini kanssa tehtiin aina himmeli jouluksi. Sitten matkan varrella se jäi. Nuorena olin töissä Turussa. Tuli perhe ja lapset. Mutta koko ajan tuolla takaraivossa oli ajatus, että vielä minä sen himmelin teen, muistelee loimaalainen Ritva Rastas, 68.

Runsas 14 vuotta sitten tehtiin Ritvan molempiin käsiin isot leikkaukset. Koska käsiä ei voitu kuntouttaa, kehotti lääkäri häntä keksimään jonkun sellaisen harrastuksen, mikä antaisi käsille liikettä ja töitä.

- Samoihin aikoihin oli Ilmajoella Maa- ja kotitalousnaisten valtakunnalliset kesäjuhlat. Oli heinäkuu. Minuun teki suuren vaikutuksen se, kun Hanna Löytysellä oli siellä yksi sali täynnä erilaisia olkitöitä, himmeleitä ja joulukuusi koristeltuna.

Sopiva harrastus löytyi

Hanna Löytysestä tuli Ritvan paras opettaja. Hän kävi tämän kotona Seinäjoella. Teki siellä ensimmäiseksi olkipallon, -sydämen ja -enkelin. Olkitöiden te-

kemisessä Löytynen teroitti aina: ”Rauhallisuutta, rauhallisuutta ja jälleen rauhallisuutta”, kertoo monet olkikoriseturssit käynyt Ritva Rastas.

Ennen kuin oljet tuodaan sisään on jo ulkona tehty töitä mittava tuntimäärä. Niinpä Ritva toteaa, etteivät ihmiset ymmärrä sitä, miten paljon aikaa menee yhden himmelin tekemisessä.

Vihreät rukiin oljet leikataan omasta pellosta jo heinäkuussa ja ripustetaan ulos seinustalle aurinkoon, missä ne eivät saa kastua. Elo-

kuussa otetaan ensimmäiset pääkuoret pois ja oljet jätetään vielä ”valkastumaan”.. Sitten ne pätkitään solmukohdista ja otetaan roskat erikseen. ”Siinä tulee leikin loppuun asti roskia enemmän kuin olkia.”

Kokonsa puolesta oljet lajitellaan kolmeen eri ryhmään. Kaikkein paksuimmat hän silittää ja tekee niistä tähtiä. Ohuemmista tulee enkeleitä.. Erikokoiisiin ja muotoisiin himmeleihin ja muihin koristeisiin tarvitaan erimittaisia ja -paksuisia olkia.

- Mies leikkaa minulle oljet juuri oikeisiin mittoihin, ja niitäpä ei tarvitse enää tarkistaakaan, kiittelee Ritva aviomiestään Veikkaa.

- Kun alan tehdä himmeliä, niin oljen paksuus määrää neulan koon. Suurin neulani on 25 senttiä pitkä patjaneula ja pienin aivan älyttömän ohut. Silmäneulan kanssa ei näitä töitä tehdä. Työstä riippuen käytän neljää eri vahvuista, pehmeää puuvillalankaa, mikä ei kuluta olkea. Himmeliä tehdessä kädet eivät saa vapista. Koko ajan pitää olla linja. Kun katsotte himmeleitä, niin katsokaapa niiden linjoja, opastaa Ritva.

Ritva Rastas sanoo himmeliä mallien olevan perinteisiä tai perinteitä mukailevia. Malleja löytyy kirjoista ja lehdistä riittävästi, joten hänen itsensä ei ole tarvinnut ruveta niitä

Ritva Rastas puhdistaa jo kesällä oljet himmeleitä ja olkikorisista varten.

suunnittelemaan. Tarvittaessa hän tekee asiakkaalle himmelin tämän omien toiveiden mukaan.

Monenlaisia olkikorisista

Erilaisten himmeliä lisäksi Ritvan työhuoneessa on myös monenlaisia olkikorisista kuten mobiileja, spiraaleja, enkeleitä, tähtiä, ristejä, joululiinoja...

Viime vuonna hän alkoi tehdä uutena artikkelina ristejä. Ne ovat olleet hyvin suosittuja, ja niitä on mennyt myös Ruotsiin, Espanjaan ja Yhdysvaltoihin saakka.

- Minulla on ollut monta vuotta haaveena värjätä olkia. Olin kuullut, että joku olisi niitä värjännytkin, mutta en ole koskaan nähnyt. Niinpä kuluneena syksynä ryhdyin tuumasta toimeen. Löysin siihen tarkoitukseen sopivan vanhan katilan. Mutta, kun siihen ei

olisi voinut panna kuin 30 sentin mittaisia olkia, niin minun piti ne ensin kuumassa vedessä taivuttaa kattilan muotoon. Sitten panin ison kiven päälle ja keitin niitä Dylon-värivedessä tunnin ajan. Värjätyistä oljista olen kangaspuissa kutonut olkiliinoja.

Kotimyyntiin lisäksi Ritva on markkinoinut aivan upeita ja monipuolisia olkitöitään erilaisilla messuilla. Olipa hänen erinomaiset kädentaitonsa tulleet televisionkin tietoon. Sieltä käytiin häntä kotona kuvaamassa ja haastattelemassa. Kyseinen ohjelma esitettiin TV1:ssä kaksi kertaa vuoden 2003 aikana.

Meillä on mahdollisuus tutustua Ritva Rastaan taidokkaisiin töihin Vanhan ajan markkinoilla Loimaan Heimolinnassa 11.-12. joulukuuta.

Raili Poutanen

TV1 kävi tekemässä ohjelman taitavasta käsityöläisestä Ritva Rastaasta tämän kotona Loimaalla.

Rauhantukityössä Paraguayssa

”Amerikan kirjeenvaihtajamme” Miriam Heinonen kertoi lehdessämme muutama viikko sitten työstään kehitysvammaopettajana Ghanassa. Nyt hän on tekemässä samaa työtä Paraguayssa Etelä-Amerikassa ja kertoo sieltä sähköpostiviestissään vanhemmilleen näin:

”Lokakuun 6. päivänä 2004. Terveisiä Paraguays-ta.

Hei vaan, täällä sitä nyt ollaan. Asun oikein mukavassa talossa Santo Domingossa. On juokseva vesi ja aivan oikea toiletti, jopa suihku ja lämmin vesi. Niin että elämä tuntuu hyvältä. Tulen asumaan täällä kolmen kuukauden harjoitusjakson ajan, joka loppuu 17. joulukuuta.

Asun perheessä, jonka päänä on Mariana Martinez. Hän on 55-vuotias leski, ja hänellä on viisi tytärtä. Kaksi heistä asuu kotona: 8-vuotias Eva ja 16-vuotias Liza, joka on kuurompykkä.

Useimmiten kävelen kouluun, jossa opiskelen espanjaa ja ympäristötietoutta (environmental studies). Kaksi kertaa viikossa menen bussilla Guarambeen 35 muun rauhantukiryhmän osanottajan kanssa harjoittelua varten. Meistä yhdeksän kuuluu tähän environmental studies -ryhmään (lue: ympäristö, luonto, ihmiset). Kaikkia meitä kutsutaan kandidaateiksi (aspirants), kunnes teemme valan joulukuussa. Silloin meistä tulee Peace Corps’n työntekijöitä.

Kaikki 35 kandidaattia ovat oikein mukavia. Luulin, että tämä Peace Corps olisi ihan helppo juttu, mut-

ta täällä onkin kiireinen tah-ti. Koulua on viisi päivää viikossa ja lauantaina puoli päivää, mutta pidän siitä.. Iltaisin olen niin väsynyt, että menen nukkumaan noin klo 20-21 ja saan nukkuu kuuteen asti aamulla. Sunnuntaisin me kaikki pelaamme jalkapalloa ryhmämme ja paikallisten asukkaiden kanssa.

Nyt minun on mentävä, sillä koko kaupungissa on vain kolme ”tietokone-kahvilaa”, ja muutkin haluavat lähettää postia. Please, kirjoittakaa minulle, on ikävä teitä kaikkia.

Miriam E-mail: mheino-nen22@hotmail.com.“

Peace Corps

Miriam siis kirjoittaa englanniksi, ja isä Urpo suomentaa. Lisäksi tämä kertoo Peace Corps –järjestöstä, että se on Liittovaltion (USA) eräs järjestö vähän armeijan malliin. Peace Corps on saanut alkunsa vuonna 1960 silloisen senaattori John F. Kennedyn aloitteesta. Tarkoituksena oli edistää rauhaa ja asumisolosuhteita alikehittyneissä maissa auttamalla niitä terveydenhoidon, teknologian ym. sektoreilla. Tähän mennessä 170 000 Peace Corps –vapaaehtoistyöntekijää on palvellut 136 maassa. Työntekijöitä sanotaan vapaaehtoisiksi (volunteers), mutta he saavat pientä palkkaa ja vapaan terveydenhoidon. Kahden vuoden palvelun jälkeen he saavat 6 000 dollaria erorahaa. Karsinta on kovaa, ja vain viisi prosenttia hakijoista hyväksytään.

UH/rt

Kultaa ja hiekkaa

Kultahiekkaa nuo hetkemme yhteiset ovat muistojen kirjassamme. Joka jyvänen vieläkin kimmeltää siellä aarteena kalleimpanamme.

Ovat vierineet vuodet ja hopeaa meille tuoneet on hiuksillemme. Noita vuosia menneitä muistaen on kuin kevenis askeleemme.

Terttu Ketola

Kolmais kiel

Mie kahon nykyvää paljo tuota telkkarii, ko en enää nii utalaa luve ku enne, näköki alkaa kiikastaa. Joskus tulluu telkkarist oikei mielekiintosii asijoi, niiko tää kieljuttuki. Siel näät jokkuu heitti ajatuksen, jot tehtäs tästä karjalamurtiist Suome kolmais kiel, oikei ”virallisest”.

Ihte rupesin asijaa oikei miettimää ja mikäs vika täs oiskaa. Päi vasto sehä rikastuttais kulktuurii. Kuulin

myöski sen, et ruotsikielisiil aluveil on mahottoma huono saaha kakskielisiil lääkärlöi, jot siint johtuu rannikkoseuvul lääkärpula. Nyt näättä, täs on seuraukset, ku ei siirtolaisii sin huollittu. Jos meijät ois sin aikonaa kelpuutettu, ni johan ois nyt kielassiit kunnos. Mut ko hyö pelkäsiit muka meijän tarvelevä paikallissii asukkaihe kielen.

Mut kyl mie olen sitä mieltä, jot jos myös oltas

sillo sin pääst, ni kielasijat oisiit tänä päivän iha mallil-laa ja potilaat saisiit lääkärilöihe hoituu iha kiitettäväst ja ymmärrettäväst. Nyt sen puuttiist ei voi ainakaa Karjala siirtolaisii syyttää, myöhä oltii ”tarjol”, mut ko ei kelvattu. Mie asuinki vähä aikaa iha ruotsii haas-tavii kans, ja siin kehitty iha sivutuottiina yks kiel lissää, nimittäi viittomakiel. Se ol iha aiheeto pelko ruotsi kiele tarvelemisest, viisailt ih-

misilt. Jos nyt ei korkeihi virkoihi ole kielvaikeuksii johost pätevii hakijoi, ni kai meis karjalaisis olis viel ainesta asija korjaamiseksi?

Toisaalta taas tää kolmais kiel taitaa käynnistyy jo vähä liija myöhää, ku meitä vanhoi haastajii on ennää vähä elos ja meiltki on aikaa myöte pääst vähä murre pillautummaa. Kylhä mon on koittant tallentaa sanna iha kirjaks ast, mikä on enemmänki, ko hyvä asija. Karjala kielel on nii monellaista muotoo, jot siin onki kielekäntäjil urakkaa

Kurkijoki-Säätiön luottamushenkilöt

Hallitus

Anna-Maija Nurminen-Lempinen, puheenjohtaja, Espoo
 Pirkko Riikonen, varapuheenjohtaja, Pöytyä
 Kari Kiiski, jäsen, Loimaa
 Lauri Laukkanen, jäsen, Raisio
 Marja-Leena Virtanen, jäsen, Loimaa

Heidän henkilökohtaiset varamiehensä (järjestys sama)

Ismo Häyhä, Loimaa
 Reino Paju, Naantali
 Mauri Rastas, Helsinki
 Taina Haavisto, Loimaa
 Marjatta Ekman, Helsinki

Valtuuskunta

Pertti Hartikka, puheenjohtaja, Mäntsälä
 Jorma Rouhiainen, varapuheenjohtaja, Jaala
 Antti Eklund, jäsen Loimaa
 Raija Hjelm, jäsen, Humppila
 Risto Jalonen, jäsen, Raisio
 Jorma Kaartinen, jäsen, Tuusula
 Lauri Koho, jäsen, Lappeenranta
 Ville Laakso, jäsen, Loimaa
 Sirkka Lukka, jäsen, Mellilä
 Hanna Ruohonen, jäsen, Loimaa
 Eira Savolainen, jäsen, Nurmijärvi
 Jarmo Syvänen, jäsen, Tampere

Heidän henkilökohtaiset varamiehensä (järjestys sama)

Jari Jääskeläinen, Alastaro
 Tapio Nikkari, Tampere
 Maija Inki, Turku
 Aslak Sarre, Vantaa
 Kaarlo Kojo, Lieto
 Asko Sairanen, Loimaa
 Eino Vepsä, Loimaa
 Kari Äikää, Loimaa
 Eila Rantala, Mellilä
 Ritva Kätkä, Loimaa
 Vesa Lukka, Turku
 Asko Kojo, Vantaa

Marraskuun mietteitä

On marraskuun 15. päivä. Vielä ei ole talvesta tietoaakaan. Aamullakin satoi vettä. Sain mieleeni syksyn 1939 tässä hämäränä päivänä kotona istuissani. Oli talvisodan alku, kun minä pikku lottana kävin muonitus-hommissa Palokunnan talolla. Kun oli kuutamoisia iltoja (joita sinä talvena riitti liiankin kanssa), minä juoksin kotiin kotijäättä pitkin. Silloin mietin valmiiksi sen, että jos lentokoneet tulisivat Laatokan yli ja kuulisin niiden äänet, heit-

täisin lunta selkääni ja kävisin joen rantaan kuin kivi paikalleen. Eivät ne kiviä ampuisi. Minun ei kuitenkaan tarvinnut niin tehdä. Kerran ennätin juosta saunamme eteiseen piiloon, kun koneet lensivät yli. Mutta kerran kaksi hävittäjää yritti minuakin ampua, kun olin menossa navettaan. Lakana selässä makasin hangessa. Onnekseni eivät osuneet minuun. Kun menivät menoihinsa, juoksin navettaan heiniä lehmille antamaan. Se oli kova

talvi, kun vielä piti kotoa poisikin pakkaseen lähtä.

Kunpa varjelisi Luoja, ettei sellaista talvea enää tulisi. Tämä syksy on ollut kummallinen, kun vettä sataa vain. Joku yö on ollut alle 0 astetta. Päivällä on ollut jokunen lämpöaste. Mietin, lämpeneekö Suomen ilma niin, ettei kunnan talvea enää tulekaan.

Paljon on kokenut pitkän ikänsä aikana ihminen. Mitä vielä tuleekaan kokemuksia eteen lopun elämänsä aikana, se on salai-

suus. Sen näkee, jos elää saa. Ennen kun siellä Kurkijoella elettiin, oli meillä rajanaapureina Rahialat. Ja nyt me asutaan Erkki Rahialan kanssa naapurikunnissa tai kaupunkejahan nämä nykyään ovatkin.

Taas ilta hämärtyy. Tavas on pilvessä. Sataako yöllä vai pakastaako, ei tiedä ihminen. Sen tiedän, että meitä on vielä jokunen, joka kirjoittaa tähän lehteen, ja näin pitää sitä hengissä. Kauanko vielä? Toivon, että nuoremmatkin alkaisivat kirjoittaa muistojaan. Näin lehti saisi ilmeistyä vielä kauan. Tätä toivoo

Annakaisa

virallinen kiel, ko näi myöhää ruvettii sitä kaavailemmaa.

Mut nuo täyttämättömät lääkärlöihe virat kielvaikeuksii tähe minnuu vähä ihmetyttää. Vaik jokuse vuuve pääst ei taija Suomes tehdä näil kahel viralliselkaa kielel mittää. Myöhä ollaa EU:s, ja vanhat kuoluut ja nuoret opiskelluut vieraita kielii ja nostaat kytkintä ulkomail! Myöhä elellää muuttuvas maailmas. Näitä mietiskellen.

Aino Koppi

Suomea muistellaan Kanadassa

Kanadassa on paljon suomalaisia siirtolaisia. Heitä yhdistävänä siteenä toisiinsa ja Suomeen pitää muun muassa elinvoimainen Torontossa ilmestyvä lehti "Vapaa Sana" North America's Finnish News. Source Since 1931 - Volume 73. Siis jo vuodesta 1931 alkanut ilmestyä. Nykyisin lehti ilmestyy säännöllisesti kerran viikossa torstaisin noin 16-sivuisena, joista noin neljä sivua on englanninkielisenä (Special Selection). Se on hyvin verrattavissa Sanomalehti Kurkijokelaiseen toimituskuntansa ja asiasisältönsä puolesta.

Syyskuun alussa vuonna 2004 ilmestyneessä numerossa oli Toronton Suomalaisen Asevelikerhon Ben Järvenpään koko sivun kirjoitus "Sotaveteraanin muistikuvia syyskuulta 1944". Kirjoituksensa hän aloitti seuraavasti: "Syyskuu 1944 on jäävä Suomen historiaan erittäin merkittävänä kuukautena. Pitkä ankara ja paljon uhreja vaatinut sota päättyi syyskuussa. Puna-armeija oli pysäytetty. Nyt oli edessä vaikea sodanjälkeinen aikakausi monine koettelemuksineen."

Sitten kirjoittaja jatkoi ja muisteli asioita seuraavien alaotsikoiden alla: "Epävar-

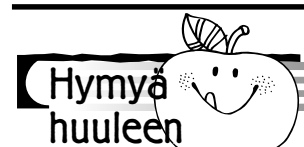
maa odotusta, Rauhanneuvottelut vaikeita, Sodan ja rauhan presidentti, Päätös välirauhasta tehdään, Eduskunnan päätöstä ei saatu ajoissa, Rauhan ankarat ehdot, Kanadalaisten asiaa rauhanehdoissa, Lapsuuden muistikuvia Karjalasta (Viipurista)". Näistä asioista hän kirjoitti yksityiskohtaisesti kiitollisuudella ilman katkeruutta niin kuin hän muistelmassaan mainitsi.

Kanadansuomalainen kielikoulu toimii eri puolilla Kanadaa, ja ne ovat erittäin suosittuja. Useat toisen polven "kanadansuomalaiset" osaavat melko hyvin suomenkieltä. Yhdyssiteenä toimivalla edellä mainitulla lehdellä on heimo- ja kieliasiaa myös kantavuutta.

Omaan lehteemme "Kurkijokelaiseen" olisi hyvä saada näkyviin vielä omaa murrettakin - tai lähellä sitä - olevia kirjoituksia. Viitataan edellä mainitsemaani loppukomenttiin.

Tuon tässä vielä kiitokset vaimoni ja itseni puolesta Sandra ja Kimmo Innaselle, joiden vieraanvaraisuudesta ja ystävällisyydestä saimme nauttia kierrellessämme heidän kanssaan Ontarion aluetta syyskuussa 2004.

Reino Kontulainen
Rauma

Perille on mennyt

Viisivuotias veljenpoikani on tarkka ja teräväkielinen nuorimies. Kerran

menin hänen kanssaan kirkkoon ja annoin kolikon, jonka hän sai pudottaa kolehtihaaviin. Kolehdin kerääjä nyökkäsi ja oli aikeissa siirtyä eteenpäin, mutta poika napitti häntä tiukasti ja kysyi: "Mikäs unohtui?"

Tarjan tahdit on paattilaisen pilapiirtäjä Esko Laineen ja loimaalaisen kustantamon Ooli Oy:n kolmas yhteinen kirja. Kaikkiaan Laineen pilakuvista on julkaistu kuusi kirjaa. Esko on tullut tutuksi loimaalaisille ja monille muillekin paikallislehtien lukijoille poliittisista pilapiirroksistaan, joita julkaisevat eri lehdet viikoittain. Kirjassa on paljon lehtien lukijoillekin uusia piirroksia.

Uusin Esko Laineen koomateos kuvaa politiikan koomista, joskin välillä vakavampaakin maailmaa. Ihmiset, tapahtumat ja ilmiöt pysähtyvät Eskon kynästä tilannetuokioksi. Hän löytää komiikkaa ja huumoria arkisista asioista.

Suomalaisten poliittikojen lisäksi kirjassa seikkai-

Tarjan tahdit

levat ainakin presidentti Bush, Saddam Hussein ja Osaman bin Laden. Iloisuus ja elämänmyönteisyys on pilakuvan perusta, mutta

kaikki ei kuitenkaan aina ole kerrottavissa pelkästään nauravin ilmein. Useat tapahtumat venyttävät kasvot "pitkiksikin".

ONKS TIETOO VASTAUKSET

1. Lokakuun alussa 1948
2. Norja ja Islanti
3. Viattomien lasten päivä
4. 49 vuodeksi
5. Afganistan
6. Astiankuivauskaappi
7. Saamelaiset
8. Tuusulan Syvälahdessa
9. Emil Henrikson
10. Yhdeksän

Laatokka

*Kerran Laatokan rantaa pitkin minä astelin yksinään.
Ja mä kuulin kun tuulet itki
ja lauloi laineissa tuska,
lapsi pilvien pimeään.*

*Sinun laulusi mielehen mulle
tuskan ja toivon toi.
Ristituulella runnellulle
kansaraukalle kuohusi uljaat
aamuharppuna huminoi.*

*Oot Laatokka Karjalan povi,
joka kuohuvi tuskissaan.
Vaan lauluus ei kuolema sovi,
siinä nouseva leijonan ääni
soi kuningasunelmiaan.*

Runon lähetti Ilmari Laukkanen Lahdesta. Hän kirjoitti, että se on julkaistu 29.6.1912 Sanomalehti Karjalan Kurkijoen numerossa. Hänen mielestään se on julkaistu myös Kurkijokelaisessa, mutta upea runo olisi useammankin julkaisemisen arvoinen.

Toimitus: Runo on Terijoella vuonna 1865 syntyneen Mikko Uotisen käsialaa, ja se tunnetaan nykyään paremmin lauluna, jonka on säveltänyt Oskar Merikanto.

Karjala-myymälä

Erikoisliike Karjalasta ja karjalaisuudesta kiinnostuneille

Helsingin myymälä, Kasarmikatu 16

Kauppakatu 41, 53100 Lappeenranta
• Puh. (05) 541 4650, fax (05) 541 4651
• sähköposti: karjaja@myymala.inet.fi
• www.karjala-myymala.fi

LOIMAAN VIIALAN KONDITORIA-KAHVIO

Kauppalankatu 2, puh. 763 2001
Avoinna: Ma - pe 8.30-17

TILAA
Kurkijokelainen
Vesikoskenkatu 13 As 21
32200 Loimaa
Avoinna: Ti & Pe klo 9-14
puh. (02) 762 2551
Matkapuh. 050-521 3336

KukkaBox
Puh. 762 2669
Vastapäätä Loimaan Aluesairaala

MUSIIKKIVÄEN PALVELUPAIKKA
LOIMAAN MUSIIKKI
Puh. 7622 950,
Oikokatu 3
Avoinna: ma-pe 10-17.30 la 10-14.00

Asianajajia

ASIANAJAJA
on asianajajaluetteloon hyväksytty lakimies, jolla on säädetty kokemus ja taito. Asianajajan toimintaa valvovat Asianajajaliitto ja oikeuskansleri. Asianajotoimistot hoitavat myös maksuttomia oikeudenkäyntejä ja oikeusturva-asioita.

Asianajotoimisto HEIKKI RANTANEN

Varatuomari
Julkisen kaupanvahvistaja
Kauppalankatu 9-11 B, Loimaa
p. (02) 762 2888, fax 762 2313
heikki.rantanen@kolumbus.fi

Asianajotoimisto JARI HEIKMAN OY

Varatuomari Jari Heikman
varatuomari Kaarina Nylamo
oik.yo Tiina Tähtinen
Turuntie 8-14, II krs. Loimaa,
puh. (02) 762 4400, fax 763 1301
jari.heikman@aatsto.inet.fi
www.heikman.com

JOULUKAUPPA SINUN MAKUUSI!

Vietämme joulukaupan avajaisia
Perjantai - lauantai 3.-4.12. TERVETULOA!

Juhlitaan itsenäisyyttä herkutellen!

HK Marinoitu Porsaun Uunifile!
n. 1,2 kg **4,99** kg

PERJANTAI 3.12. • TARJOAMME RITVAN KEITTÄMÄÄ HERKULLISTA RIISIPIUURAA klo 11.00-18.00.
Jokisen Eväät maistatuksessa RAPUSILLI.

LAUANTAI 4.12. • Taikurikaksikko MAAGISET esiintyy klo 11.00 ja klo 13.00. Esitysten välillä taikurit jakavat ilmapallofiguureja

Sunnuntai Taikinalävyt 500 g (1,98 kg) 0,89 pkt	Paulig Presidentti kahvi 500 g (5,68 kg) 2,79 pkt	Suomalainen naudan ulkopaisti 5,99 kg	Kariniemen broilerin filesuikaleet 450 g (8,87 kg) 3,99

SPAR LOIMAA
Kauppias Sami Toivonen
puh. (02) 763 6850
ma - pe 7-21, la 7-18, su 12-21

Ruokakauppa Sinun jouluusi

PEPSI, PEPSI MAX JA SEVEN UP
1,5 l 2-pack (0,40 l) **199** 2/tal. sis.pantit

KARHU III 12-PACK
6,75+1,20 **795** 2/talous

LOIMU-LOHIFILE **1490** kg

Norjalainen MERILOHIFILE **590** kg

VALION VOI
500 g (3,98 kg) **195** 1/talous

CANDY KING IRTOKARKIT **050** 100 g

Alko 762 2062

nonstop parturi 040-765 7028

Naistenlehti 762 2848

LOIMAN

LOP-Kultapiste 762 4432

Oigatar 762 1413

76368520

SPAR

HAUTAKIVET
Vuodesta 1921 luotettavaa ja yksilöllistä palvelua

LOIMAAN KIVI
PUHELIN (02) 760 511

Haapasen Hautaustoimisto
TÄYDELLINEN HAUTAUSPALVELU
Puh. 762 2700 ja 762 2857
Heimolinnankatu 16, 32200 Loimaa
Liikeajan jälkeen Reunanen puh. 762 2700
Matkap. 0500 531 814, 050 561 0547